

BEDRIJVENONDERZOEK ILLEGAAL HOUT



GREENPEACE

INHOUD

1. INTRODUCTIE	2
2. METHODEN	3
3. RESULTATEN	4
3.1 TRANSPARANTIE	4
3.2 DUE DILIGENCE-SYSTEMEN (DDS)	6
3.3 HOUTPRODUCTEN	7
3.4 INFORMATIEVOORZIENING	7
4. CONCLUSIE	7
BIJLAGE	9

Coverfoto

©GP/Guo Qiang Ji

Vormgeving

Babette Hilhorst

Beeldredactie

Greenpeace Nederland

September 2013

Greenpeace Nederland

Postbus 3946

1001 AS Amsterdam

Telefoon 0800 422 33 44

greenpeace.nl

1. INTRODUCTIE

Op 3 maart 2013 ging de Europese houtverordening¹ (EUTR) van kracht. Het is nu in de EU verboden om illegaal gekapt hout - en producten hiervan - op de markt te plaatsen. Illegaal hout is gekapt, getransporteerd, verhandeld en verwerkt in strijd met nationale wet- en regelgeving. Deze wet kwam geen dag te vroeg, want illegale kap is een hardnekkig probleem met desastreuze gevolgen voor mens en milieu. Zo veroorzaakt illegale kap ontbossing, versterkt het sociale conflicten en wordt het bestuur in de landen van herkomst ondermijnd door criminele netwerken.

Goede invoering en handhaving van de EUTR is daarom essentieel. Dit gebeurt alleen als alle schakels in de houtmarkt, de consumenten én overheden hun verantwoordelijkheid nemen. Het in dit rapport gepresenteerde onderzoek is bedoeld om inzicht te krijgen in de impact van de EUTR voor de Nederlandse houtmarkt. We focussen hierin op bedrijven die leveren aan consumenten en kleine ondernemers.

WANEER IS ER EEN RISICO OP ILLEGAAL HOUT?

UNEP (het milieuprogramma van de Verenigde Naties) en de internationale politieorganisatie Interpol^{IV} berekenden dat wereldwijd 15 tot 30 procent van het volume en 10 tot 30 procent van de waarde - wat gelijk staat aan 30 tot 100 miljard dollar - van de wereldwijde houthandel illegaal is. In de belangrijkste tropische houtlanden is 50 tot 90 procent van het volume illegaal gekapt. Verder komt volgens deze instanties 80 procent van de illegale stammen op de markt in Japan, de VS, EU en China. Een studie uit 2010 van het gerenommeerde onderzoeksbureau Chatham House schat in dat jaarlijks meer dan 100 miljoen kubieke meter hout illegaal wordt gekapt^{II}.



©GP/Jeremy Sutton-Hibbert

¹ EU verordening Nr. 995/2010 van het Europese Parlement en de Raad.

Illegale kap vindt plaats over de hele wereld: in Afrika, Azië, Latijns-Amerika en Europa. China is de grootste importeur, consument en exporteur van illegaal hout ter wereld.

In de bijlage staan de resultaten van een literatuuronderzoek over risico's op illegale kap en handel per regio.

WAT IS DE EUROPESE HOUTVERORDENING (EUTR)?

De EUTR bestaat uit een verbodsbepaling voor het op de EU-markt plaatsen van illegaal hout. Daarnaast moeten de marktdeelnemers (*operators*) die voor het eerst hout of houtproducten op de EU-markt plaatsen, zich houden aan het stelsel van zorgvuldigheidseisen (*due diligence system, of DDS*). Zo'n DDS bestaat uit:

- 1. Informatieverstreking:** Er moet informatie beschikbaar zijn over het hout en de houtproducten, het land van herkomst of kapgebied, de boomsoort, de hoeveelheid gekapt hout, de houtleverancier en overeenstemming met nationale wet- en regelgeving.
- 2. Risicobeoordeling en -beperking:** Het risico dat illegaal hout en houtproducten op de markt worden geplaatst, moet door de marktdeelnemer worden bepaald en tot verwaarloosbaar teruggebracht.

Handelaren (*traders*) die hout op de interne markt verhandelen, moeten zich inzetten om de traceerbaarheid van het hout te verhogen door te registreren van wie hout is gekocht en aan wie het wordt verkocht. De zwaarste verplichtingen onder de EUTR: het DDS en de verbodsbepaling gelden dus alleen voor de bedrijven die hout voor het eerst op de EU-markt plaatsen.

WAAROM EEN BEDRIJVENONDERZOEK?

Het doel van dit Greenpeace-onderzoek is om inzicht te krijgen in hoe bedrijven in Nederland de Europese houtverordening invoeren. Greenpeace heeft daarvoor onderzoek gedaan naar het aanbod van houten producten met een hoog risico op illegale kap, de informatieverstreking en *due diligence*-systemen in negentien bedrijven. De geselecteerde bedrijven zijn zowel marktdeelnemers als handelaren en verkopen aan de consumentenmarkt en kleine ondernemers. Greenpeace gebruikt dit onderzoek om bewustzijn en uitwisseling van informatie in de houtketen over de EUTR te verhogen, zodat bedrijven in de hele houtketen gaan meewerken om de houtverordening effectief uit te voeren. Omdat de consument, die aan het eind van de houtketen staat, een bewuste keus moet kunnen maken, hebben we ook gekeken naar de informatievoorziening door bedrijven.

2. METHODEN

Greenpeace heeft negentien bedrijven onderzocht op vier hoofdpunten:

- Transparantie
- *Due diligence*-systemen (DDS)
- Houtproducten uit risicogebieden
- Informatievoorziening naar de klant

In april en mei van dit jaar werd er tijdens onaangekondigde winkelinspecties informatie verzameld over niet-gecertificeerde tropische houtsoorten uit risicogebieden (zie bijlage) en houten producten geproduceerd in China. Ook werden gesprekken met winkelpersoneel opgetekend om meer inzicht te krijgen in de informatievoorziening naar klanten.

De onderzochte bedrijven zijn onder te verdelen in bouwmarkten (voor consumenten en professionele bouwers), vloerenwinkels en warenhuizen. Van de ketens met meerdere filialen streefden wij ernaar meerdere vestigingen per keten te bezoeken. De verzamelde gegevens van de winkelinspecties zijn voor controle aan de bedrijven voorgelegd. Ook hebben we bedrijven vragen toegestuurd over de invoering van de Europese houtverordening.

TRANSPARANTIE

Hoe goed werken bedrijven mee aan ons onderzoek, wat is de kwantiteit en kwaliteit van de informatie die ze delen: aan de hand van deze variabelen beoordelen we een bedrijf al dan niet als transparant.

DUE DILIGENCE-SYSTEMEN (DDS)

Alleen marktdeelnemers zijn verplicht een DDS te gebruiken. Niet alle onderzochte bedrijven zijn marktdeelnemers, en wanneer dit niet het geval was informeerden wij naar het DDS van hun toeleveranciers.

HOUTPRODUCTEN

Alle niet-gecertificeerde houten producten geproduceerd in China en alle tropische houtsoorten werden genoteerd tijdens winkelinspecties. Alle beschikbare informatie op de winkelvloer werd verzameld over productnaam en code, houtsoort, herkomst, certificaten en duurzaamheidsclaims. Bij niet-gecertificeerde producten uit de tropische risicogebieden en China bestaat het grootste risico op illegale kap.

INFORMATIEVOORZIENING

Hoe werden klanten geïnformeerd over de herkomst, legaliteit en duurzaamheid van het aangeboden hout. Hierbij hebben wij gelet op het gebruik van certificering-logo's en duurzaamheidsclaims en verslag gedaan van gesprekken met bedrijfsmedewerkers.

3. RESULTATEN

Greenpeace onderzocht de volgende bedrijven:

Bouwmarkten voor consumenten en professionele bouw (8)	Praxis, Formido, Imabo, Stiho, Jongeneel, Gamma & Karwei (Intergamma) en Bouwmaat
Vloerenwinkels (9)	Esco Vloeren, Holleman Parket, Kern Parket, Multi Vloer, John Grootjen Houten Vloeren (JGHV), Parket Tree, Bo Parket, Bruynzeel Parket, Van Apeldoorn & Faber HOUT
Warenhuizen (2)	Hema en Xenos (Blokker Holding)

3.1 TRANSPARANTIE

Vier van de negentien onderzochte bedrijven werkten niet mee aan het onderzoek. Deze bedrijven wilden niet reageren op onze controlebrief en geen verdere informatie verstrekken. Dit zijn de bedrijven Holleman parket, Kern parket, Multi Vloer Arnhem en Esco Vloeren (volgens hun website 'Europa's grootste leverancier van vloeren').

Grotere bedrijven gaven ons over het algemeen meer volledige informatie dan winkels die bestonden uit één of enkele vestigingen. Jongeneel is zeer transparant en geeft inzage in het DDS, de impact daarvan en de herkomst van producten. Ook Intergamma en Bouwmaat geven goede informatie. Zeer onvolledige antwoorden kregen we van vloerenbedrijven Apeldoorn & Faber HOUT, Bo Parket en Parket Tree.

In eerste instantie weigerde Xenos medewerking, maar moederbedrijf Blokker Holding kwam daarop terug en is nu in gesprek met Greenpeace over de invoering van de Europese houtverordening bij Xenos.

Bij Parket Tree verwezen het bezochte filiaal in Arnhem en het hoofdkantoor voortdurend naar elkaar. Het hoofdkantoor stelt in eerste instantie dat: '...wij niets met Parket Tree Arnhem van doen hebben'. Het filiaal te Arnhem wijst op haar beurt Greenpeace weer terug naar het hoofdkantoor. Het filiaal Arnhem gaf uiteindelijk wel aan wie de leveranciers zijn en verwijst Greenpeace vervolgens door naar die leveranciers met vragen over legaliteit van het hout.

Esco Vloeren zegt telefonisch 'niet van dit soort onderzoek gediend te zijn', wil niet dat Greenpeace de directeur 'lastig valt' en wil niet dat 'onze naam in het onderzoek wordt gemeld'. Ook wordt door enkele medewerkers het ontvangen van onze brief en e-mails ontkend.

Een woordvoerder bij het hoofdkantoor van Bruynzeel Parket stelt dat verschillende risicohoutsoorten, zoals merbau, niet verkocht worden, maar medewerkers van twee vestigingen geven aan dat zij dit wel degelijk in het assortiment hebben.

3.2 DUE DILIGENCE-SYSTEMEN (DDS)

Van de bouwmarkten en leveranciers aan kleine zelfstandigen geven Praxis, Formido, Imabo, Stiho en Bouwmaat aan dat zij handelaar zijn onder de Europese houtverordening. Jongeneel, Gamma en Karwei (Intergamma) zijn marktdeelnemer en hebben dus een eigen DDS. Van de vloerenwinkels die hebben meegewerkt aan het onderzoek geeft alleen Bruynzeel Parket aan marktdeelnemer te zijn. De overige vloerenbedrijven zijn handelaar, maar geven aan Greenpeace geen informatie over het DDS van hun toeleveranciers. Bij de warenhuizen zijn zowel Hema als Xenos marktdeelnemer.

De informatie over het DDS van de marktdeelnemers die Greenpeace ontving, is niet voldoende voor een volledige analyse van de kwaliteit van deze systemen en in hoeverre dit illegaal gekapt hout uitsluit. Zie tabel 1 voor een overzicht.



© Greenpeace

De handelaren waren voor dit onderzoek afhankelijk van de informatie over het DDS die hun toeleveranciers hen wilden verschaffen². Vaak is hun houding zeer gesloten: de handelaar moet dit overlaten aan de marktdeelnemer. (ondermeer bij Lieverdink, een grote vloerenleverancier, en Carpentier tuinhout). Felix Clercx heeft een folder over het DDS waarin informatie ontbreekt over essentiële stappen zoals risicobeperkende maatregelen, controleren of aan alle toepasbare wetgeving wordt voldaan en waarin het concept van risico bepalen en verplichtingen onjuist is. Toeleveranciers van Imabo geven wel meer inzicht: de controle van de NVWA had al plaatsgevonden, ze werken met een eigen DDS of het DDS van NEPCon, één van de twee tot nu toe door de Europese Commissie goedgekeurde toezicht houdende organisaties. De bedrijven Imabo en Bouwmaat hebben toeleveranciers gevraagd verklaringen te ondertekenen dat zij voldoen aan de Europese houtverordening. Praxis en Formido willen informatie over herkomst van het hout en DDS van toeleveranciers met de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) delen, maar niet verder openbaar maken.

² Op verzoek van de onderzochte bedrijven worden hun namen en die van de toeleveranciers in deze publicatie niet aan elkaar gekoppeld. Dit is concurrentiegevoelige informatie.

Enkele bedrijven geven aan naast het DDS vooral in te willen zetten op duurzaam hout. Zo wil Bouwmaat in 2014 100 procent van het hout als gecertificeerd te verkopen. Dit zien zij als een competitief voordeel ten opzichte van andere houthandels en omdat ze ervaren dat hun klanten graag op hun vaste gecertificeerde aanbod kunnen vertrouwen. Momenteel is 75 tot 80 procent van hun verkochte hout gecertificeerd. Dit doet Bouwmaat door alle niet-gecertificeerde producten stapsgewijs te vervangen door hun gecertificeerde gelijke of een goede alternatieve houtsoort.

Tabel 1: overzicht DDS van de marktdeelnemers uit het onderzoek

Marktdeelnemer	Type DDS	Positieve elementen	Wat ontbreekt?
Gamma en Karwei (Intergamma)	Eigen systeem ontwikkeld met Innovita consultancy.	Onbekend	Onbekend
Hema	Eigen systeem met sourcing-kantoren.	Onbekend	Onbekend
Jongeneel	Het VVNH-systeem TimberChecker + ETTF systeem + eigen aanvullingen.	Certificering door derde partij als risicomitigerende maatregel. Bezoek bij toeleverancier in herkomstland. Afscheid genomen van niet-betrouwbare producten. Corruptie-index beslissende factor in het DDS-stroomschema.	Geen grote gaten in het systeem. Op CITES ³ -hout uit landen met slechte handhaving is extra <i>Due Diligence</i> nodig.
Bruynzeel Parket	Eigen DDS.	Bezoek bij toeleverancier in herkomstland.	Onduidelijk hoe voor niet-gecertificeerde risicosoorten als merbau het risico op illegale kap wordt verminderd.
Xenos / Blokker Holding	Eigen systeem met SGS opgezet.	Onbekend	Blokker geeft aan nog te zoeken naar manieren om de EUTR beter in te voeren.



3.3 HOUTPRODUCTEN

Bij de negentien onderzochte bedrijven zijn houtsoorten aangetroffen uit risicogebieden (zie tabel 2), met een gemiddelde van vier risicohoutsoorten. Veel voorkomende houtsoorten waren teak, merbau en bangkirai.

Tabel 2: houtsoorten uit risicogebieden voor illegale houtkap

Regio	Houtsoort
Latijns-Amerika	ceder, teak, itaùba, jatoba, mahonie, basralocus en sucupira
Afrika	azobé, afrormosia, afzelia, wengé, teak, okoumé, tali en iroko
Azië	ceder, bangkirai, merbau, teak, meranti, kapur en keruing
China	onbekend

3 Convention on International Trade in Endangered Species, CITES – hout met een geldige vergunning heeft een 'green lane' in de EUTR.

Bij de Hema troffen wij helemaal geen houten producten aan in onze onderzoeksgroepen. Aan het andere einde van het spectrum staan de vloerenwinkels met gemiddeld 5,6 risicohoutsoorten waarbij we de meeste tellen bij Esco Vloeren en JGHV. Bij de bouwmarkten vonden we de meeste risicohoutsoorten bij Imabo en maten een gemiddelde van 3,6 risicohoutsoorten. Bij Xenos werden veel houten producten aangetroffen die geproduceerd zijn in risicogebied China en waarvan de houtsoort ons onbekend is.

Bij de volgende voorbeelden heeft Greenpeace nog geen overtuigende informatie van het bedrijf ontvangen waaruit blijkt dat het risico op illegale kap verwaarloosbaar is.

- Xenos verkoopt veel houten producten 'made in China'. Dit land exporteert, importeert en consumeert wereldwijd het meeste illegaal hout. In de winkels treffen wij geen producten aan die door een onafhankelijke derde partij zijn gecertificeerd. Moederbedrijf Blokker Holding geeft over de telefoon aan dat zij wel degelijk een DDS hebben en maatregelen inzetten om het risico te verlagen, maar laat ook weten dat zij de invoering van de EUTR nog wil verbeteren.
- Deuren en vloeren van merbau worden verkocht door vloerenwinkels als Bruynzeel Parket en sommige bouwmarkten. Merbau uit Indonesisch Papoea heeft een zeer hoog risico op illegale kap. Het is zeer onwaarschijnlijk dat risicomitigerende maatregelen zonder onafhankelijke derde partij – zoals FSC of The Forest Trust - voldoende zijn om illegaal hout te weren. Ditzelfde geldt voor de houtsoort wengé^{VI} afkomstig uit de Democratische Republiek Congo, dat ook veel voor vloeren wordt gebruikt. Lieverdink, een belangrijke toeleverancier van vloeren, heeft ondermeer voor wengé niet aan Greenpeace laten zien dat het risico op illegaal gekapt hout is beperkt.

3.4 INFORMATIEVOORZIENING

In de vloerenwinkels kregen Greenpeace-onderzoekers tijdens de winkelinspecties veel onjuiste informatie over de duurzaamheid en legaliteit van het hout. Bijna alle parkethandelaren beweerden FSC-vloeren te verkopen – soms zelfs alleen maar FSC-vloeren - maar na onderzoek bleek dit vaak niet te kloppen. Enkele medewerkers die we spraken wisten wel af van de nieuwe Europese houtverordening en dat het nu verboden is illegaal hout op de markt te plaatsen.

Bij Multi Vloer Arnhem werd tijdens de winkelinspecties door een medewerker beweerd dat alle tropisch hardhouten vloeren FSC-gecertificeerd waren. Deze vloeren werden geleverd door T&G Wood International (merk Ariket). Uit telefonisch contact op 6 mei met T&G bleek dat géén van de tropische hardhoutenvloeren FSC-gecertificeerd werd geleverd.

Bij Parket Tree Arnhem vroegen we naar FSC-hout, waarop de medewerker vroeg: 'FSC-hout, wat is dat?'

The Forest Trust (TFT) is geen keurmerk voor duurzaam hout, maar een organisatie die bedrijven technisch ondersteunt op weg naar certificering. TFT werd in bouwmarkten door winkelmedewerkers wel als keurmerk uitgelegd.

Voor consumenten is het lastig op de winkelvloer bij de grotere bouwmarkten als Formido, Praxis, Karwei en Gamma en bij Xenos om goede informatie te vinden bij de producten over herkomst, houtsoort en een eventueel certificaat voor duurzaam bosbeheer.

4. CONCLUSIE

Vloerbedrijven scoren op alle onderzochte punten slecht: de transparantie is laag. Vier van de negen vloerenbedrijven werken niet mee aan het onderzoek en drie bedrijven geven weinig informatie. Er worden in de winkels zeer veel houtsoorten aangetroffen met een hoog risico op illegale houtkap, zoals wengé en merbau, die respectievelijk bedreigd en kwetsbaar zijn volgens de rode lijst van IUCN.



©GP/Kate Davison

Zonder controle door een onafhankelijke derde partij is het zeer onwaarschijnlijk dat illegaal hout kan worden uitgesloten. Het bewustzijn over de EUTR is laag bij de vloerenbedrijven. Winkelmedewerkers geven onjuiste informatie over legaliteit en duurzaamheid van het hout tijdens de winkelinspecties. Bruynzeel Parket als marktaandeel heeft wel een DDS, maar Greenpeace stelt grote vraagtekens bij de inhoud en uitvoering daarvan.

De warenhuizen en bouwmarkten zijn duidelijk beter op de hoogte van de EUTR. Daar is al zichtbaar dat de invoer van de houtverordening impact heeft op het inkoopbeleid van de bedrijven. Sommige bedrijven geven aan dat zij door het invoeren van het DDS zijn gestopt met producenten en/of producten waarvan ze het risico op illegaal hout niet konden beperken. Maar ook in deze categorie zijn nog losse eindjes, zoals de merbau-producten en houtproducten uit China.

De informatie die Greenpeace kreeg over het DDS van warenhuizen en bouwmarkten was in de meeste gevallen onvoldoende om de kwaliteit te beoordelen. Onduidelijk blijft of deze systemen illegaal hout buiten de deur te houden. Bovendien kan een systeem op papier in orde zijn, maar kan de uitvoering alsnog te wensen overlaten. Uit het onderzoek bleek dat toeleveranciers die marktdeelnemer zijn soms gesloten zijn over hun DDS. Dit is schadelijk voor

een goede uitvoering van de EUTR. Handelaren moeten verantwoordelijkheid nemen en openheid eisen over de legaliteit van het hout.

In Nederland moet de NVWA de Europese houtverordening handhaven. Dit betekent onder andere dat zij het DDS toetst en controles bij de marktdeelnemers uitvoert. Greenpeace is bezorgd dat er niet genoeg capaciteit is bij de NVWA. Dit betekent dat de huidige praktijken en de verkoop van het risicovolle hout nog geen verleden tijd zijn. De NVWA werkt op basis van risico-inschattingen. Uit ons onderzoek blijkt dat de vloerensector alle aandacht verdient van de NVWA.

BIJLAGE

LITERATUURONDERZOEK. WAAR WORDT ILLEGAAL GEKAPT?

1. AZIË

In Azië wordt grootschalig illegaal hout gekapt, vooral in Indonesië, China, Cambodja, Papoea-Nieuw-Guinea en Birma.

1.1 Indonesië: Wanneer het gaat om de illegale kap van bomen springt Indonesië eruit. De percentages illegale houtkap in Indonesië variëren sterk per publicatie, maar liggen over het algemeen tussen 70 en 80 procent van de totale houtkap^I. Nieuw onderzoek suggereert dat dankzij de maatregelen van de Indonesische overheid om de illegale kap en handel aan te pakken, het percentage illegale kap gedaald is naar 40 procent in 2006^{II}. Ongeveer een kwart van alle tropisch hardhout productie en de helft van het tropische hardhoutmultiplex wereldwijd is afkomstig uit Indonesië. Corruptie en smokkel spelen een belangrijke rol en veel van de illegale kap in Indonesië vindt plaats in beschermde natuureservaten^{III}.

Naar schatting levert de illegale kap in Indonesië jaarlijks zo'n 5 miljard dollar op. Corruptie in de politiek maken onafhankelijk onderzoek naar deze praktijken lastig en verhinderen juridische aanpak van betrokken bedrijven^{IV}. Ook het leger speelt een rol in de illegale kap, waarbij het onwettig belasting int en nep-exportvergunningen verstrekt. In Indonesië gaat illegale kap vaak samen met het aanleggen van nieuwe oliepalmplantages, waarbij deze plantages als dekmantel kunnen fungeren voor de illegale kap. Een andere methode om illegale kap te verhullen is het verbreden van wegen voor de mijnindustrie^{IV}.

1.2 China: Ondanks dat er in China een kapverbod en andere kaprestricties van kracht zijn, is ook hier illegale kap een groot probleem. Na Indonesië is China het land met de hoogste corruptie en illegale ontbossingactiviteiten. Naar schatting is 30 procent van de houtkap in China illegaal^I.

1.3 Cambodja: In Cambodja vindt illegale kap plaats door gewapende groepen, die hiervoor de benodigde papieren krijgen van corrupte ambtenaren^V. De illegale kap is hier goed georganiseerd, zo worden zelfs militaire wagens van de *Royal Cambodian Armed Forces* ingezet om dit illegale hout te vervoeren. De *forest rangers*, die als taak hebben illegale kap tegen te gaan, zijn slecht uitgerust en niet opgewassen tegen de illegale praktijken. *Community* bosbeheerders die

illegale kap tegen willen gaan, krijgen te maken met intimidatie en geweld. Er zijn zelfs gevallen bekend met doden en ontvoeringen^{IV}. De illegale kap verergert er ook bestaande conflicten; een deel van het verdiende geld wordt gebruikt om wapens te financieren die langs de grens van Laos en Cambodja gebruikt worden^V. Naar schatting is 90 procent van de totale kap in Cambodja illegaal^{II}.

1.4 Papoea-Nieuw-Guinea: Illegale kap is ook in Papoea-Nieuw-Guinea grootschalig⁴ en heeft onlangs een toename gezien door de effectieve anti-illegale kapmaatregelen in andere landen, zoals Indonesië^V. In Papoea-Nieuw-Guinea vindt naar schatting 70 procent van de kap illegaal plaats^{II}.

2. AFRIKA

Illegale kap is ook wijd verspreid in West- en Centraal-Afrika: het Congobekken (Democratische Republiek Congo, Republiek Congo, Kameroen, Centraal Afrikaanse Republiek, Gabon), Liberia en Ghana hebben hoge percentages illegale houtkap. De non-gouvernementele organisatie Global Witness laat zien dat de illegale kap een vlucht neemt in Liberia, Ghana, DRC en Kameroen door het gebruik van zogenaamde 'shadow permits' waarmee grote exportbedrijven misbruik maken van bestaande kapvergunningen^{VI}.

2.1 Congobekken: In het Congobekken vindt veel illegale houtkap plaats. Ook hier zijn ambtenaren en het leger betrokken bij de kap, handel en export van illegaal hout. Verder heeft illegale kap in het Congobekken onlangs een toename gezien door de effectieve maatregelen tegen illegale kap in landen als Indonesië^V. In West- en Centraal-Afrika ligt het geschatte percentage illegale kap tussen de 34 en 70 procent, afhankelijk van het land. Zo wordt bijvoorbeeld in Kameroen de illegale kap op 50 procent geschat^{II}. Non-gouvernementele organisaties concluderen dat het bijna onmogelijk is om hout uit de DRC te importeren en te voldoen aan de EUTR⁷.

2.2 Ghana: Illegale houtkap in Ghana voor de houtindustrie wordt geschat op 26 procent van de totale houtkap^{III}.

3. LATIJNS-AMERIKA

In Latijns-Amerika vindt de illegale kap voornamelijk plaats in de landen Bolivia, Ecuador, Peru en Brazilië.

3.1 Brazilië: Er is bewijs dat ook Braziliaanse ambtenaren betrokken zijn bij illegale kap. Hier kan illegaal gekapt hout afkomstig zijn uit inheemse reservaten waar in sommige gevallen de bevolking zelfs voor bedreigd of vermoord wordt.^{IV}

De schattingspercentages voor illegale kap in Brazilië variëren sterk: tussen de 20 en 90 procent met het hoogste percentage illegale kap in de Amazone^I.

4. RUSLAND

Er wordt geschat dat in Rusland 20 tot 50 procent van de houtkap illegaal plaatsvindt. Regionale overheidsambtenaren erkennen dat illegale kap een groot probleem is in Rusland. Het merendeel van de illegaal gekapte stammen wordt geëxporteerd naar China^{II}. De illegale kap in Rusland heeft voornamelijk te maken met het kappen van meer dan de wettelijk toegestane hoeveelheid, waarbij er grote verschillen zijn in de werkelijke kap en de hoeveelheden die gedocumenteerd worden door ambtenaren. De gevolgen van de illegale kap zijn hierdoor groot: in hoog tempo verdwijnen de bosreserves die tevens het habitat zijn van de bedreigde Amur-tijgers^{VII}.

5. HOUTEN PRODUCTEN UIT CHINA

China is wereldwijd de grootste exporteur, importeur en consument van illegaal gekapt hout^{VIII}. Doordat China eind 1990 een moratorium afkondigde op het kappen van hout uit China, is de vraag naar hout uit andere landen sterk toegenomen^{IV}. China is wereldwijd de grootste handelaar en importeur van hout, omdat de eigen bosaangroei maar aan 50 procent van de Chinese vraag kan voldoen. In 2011 was het jaarlijkse tekort aan hout gestegen naar 180 miljoen m³ rondhout (RWE) - een toename van 28 procent van het houttekort in het jaar 2010 - en er wordt verwacht dat de Chinese vraag naar hout de komende jaren toe zal nemen met 8 procent per jaar^{II}.

De grote vraag naar hout is ontstaan door de expansie van de industrie in China. Hierdoor is de vraag naar goedkope houten producten zoals meubels voor zowel de Chinese markt als internationale markt gestegen^{VII}. Rusland was in 2011 China's grootste houtleverancier (14 miljoen m³) met de Verenigde Staten op de tweede plaats (4,8 miljoen m³) en gevolgd door Papoea-Nieuw-Guinea (2,7 miljoen m³). In totaal is meer dan de helft van China's houtmateriaal afkomstig uit landen met een hoog risico op illegale houtkap. Het hout dat wordt geïmporteerd bestaat voornamelijk uit boomstammen, gezaagde houtsnippers en papierpulp, wat de rol van China als houtbewerker laat zien^{VIII}. De import van illegaal gekapte boomstammen alleen is al 111,8 miljoen m³ wat 54 procent van het totale volume aan geïmporteerde boomstammen is.

Bronnen verschillen over de importpercentages van illegaal hout naar China. Duidelijk is wel dat het meeste naar China geïmporteerde hout afkomstig is uit Rusland^{VI,VII,IX}. Andere landen die grote hoeveelheden houtstammen en gezaagd hout naar China exporteren zijn Papoea-Nieuw-Guinea^{VI,VII}, de Solomoneilanden^{VII,VIII}, Maleisië^{VIII} en Gabon^{VIII}. De stroom van illegaal hout naar China vormde in 2007 voor bijna alle naar China exporterende landen meer dan helft van de totale export van illegaal hout. Landen die 90 procent of meer van hun illegale houtkap naar China exporteren zijn Birma, Cambodja, Congo (Brazzaville), Equatoriaal Guinea, Indonesië, Papoea-Nieuw-Guinea en de Solomoneilanden. Opvallend is dat de grote landen als Brazilië en Rusland 'slechts' 70 procent en 60 procent van hun illegale houtkap naar China exporteerden in 2007. Daarbij komt dat 25 procent van de totale Russische export in boomstammen en gezaagd hout naar China wordt geëxporteerd. Dit is 200 tot 400 keer het volume hardhout dat legaal is toegestaan om te kappen^{VI}.

Voorheen werd aangenomen dat China voornamelijk houtproducten produceert voor export. Er zijn echter indicaties dat door toenemende welvaart de vraag naar houtproducten in China zelf is toegenomen en China nu ook een grote consumerende houtmarkt is geworden^{IX,X}. De afgelopen decennia is de export van houten producten uit China zevenvoudig toegenomen: van 5 miljard dollar in 2000 naar 34,2 miljard dollar in 2010^{VIII}. De grootste markten waarnaar China exporteert zijn de Verenigde Staten, de Europese Unie, Japan en het Midden-Oosten.

Het beleid van China rondom illegale houtkap bevat bilaterale afspraken met zowel import- als export landen of gebieden, waaronder een memorandum van overeenstemming met Indonesië (2002), Birma (2006), VS (2008), EU (2009). Een grote barrière hierin is echter dat de Chinese staat niet expliciet de handel in illegaal hout verbiedt en controleert^I.



© GP/Kate Davison

Literatuur

- I Seneca Creek Associates, LLP, and Wood Resources International, LLC (2004). 'Illegal Logging and Global World Markets: The Competitive Impacts on the U.S. Wood Products Industry'. American Forest & Paper Association, Washington D.C..
- II Lawson, S. & L. MacFaul (2012). 'Illegal logging and Related Trade: Indicators of the Global Response', Chatham house, London en 'Lessons from the Global Response' (2010).
- III Goncalves, M.P., Panjer, M., Greenberg, T.S. & Magrath, W.B. (2012). 'Justice for Forests: Improving Criminal Justice Efforts to Combat Illegal Logging'. World Bank, Washington D.C..
- IV Nellemann, C., INTERPOL Environmental Crime Programme (eds) (2012). 'Green Carbon, Black Trade: Illegal Logging, Tax Fraud and Laundering in the Worlds Tropical Forests. A Rapid Response Assessment'. United Nations Environment Programme, GRID-Arendal.
- V Global Witness (2013) Logging in the shadows. How vested interests abuse shadow permits to evade forest sector reforms
- VI Greenpeace Africa (2013) Cut it out: illegal logging in the Democratic Republic of Congo.
- VII Smirnov, D.Y. (ed.), Kabanets, A.G., Milakovskiy, B.J., Lepeshkin, E.A. & Sychikow, D.V. (2013). Illegal logging in the Russian far east: global demand and Taiga destruction, WWF, Moscow.
- VIII EIA (2012). Appetite for destruction: China's trade in illegal timber, EIA, London.
- IX Global timber (2007). China- illegal imports and exports.
- X Sun, X., Katsigris, E. & A. White (2004). 'Meeting China's Demand for Forest Products: An Overview of Import Trends, Ports of Entry, and Supplying Countries, with Emphasis on the Asia-Pacific Region.' International Forestry Review, 6(4), p. 227-236.



GREENPEACE